

Stellin skok a nadívaný klobouk

Název emise: Čeští herci a herečky

Den vydání: 6. dubna 2022

Hodnoty:

30 Kč - Jan Werich; kat. č. 1158

34 Kč - Stela Zázvorková; kat. č. 1159

Rozměry známkových obrazů: 50 x 40 mm

Rozměr aršíku: 165 x 108 mm

Výtvarný návrh: Jan Maget

Druh tisku: OF; **Tisk:** Hradištko, sro.

Tisková forma: 6 AP (2x 1158 + 2x 1159

v šachovnicovém uspořádání + 1 kupon)

Náklad: 25.000 aršíků (2x 50.000 známek)

FDC: digitální tisk; 2.600 sérií; **Tisk:** Hradištko, sro.

Letos už počtvrté vychází emise věnovaná našim hercům a herečkám. Je fajn, že její autoři, Eva Hašková a Jan Maget, neustrnuli u jednoho „mustru“, do nějž by jenom doplňovali obličej, ale každý rok přicházejí s novou podobou. Na rozdíl od tří emisí předchozích, pro něž byla vždy vybrána dvojice vrstevníků, tentokrát padla volba na dvě osobnosti, které od sebe dělil rozdíl generace – Jan Werich byl oproti Stelle Zázvorkové, která se narodila v roce 1922, starší o více než 17 let. Přesto je každému, kdo se trochu zajímá o nedávnou historii našeho divadla, důvod této volby jasný. Emise je počtou velké herečce, jejíž 100. výročí narození připadlo na letošní rok. A současně připomíná možná nejslavnější období její kariéry, kdy spolupracovala s Werichem v Divadle estrády a satiry, jehož název postupně zkrátili na pouhé ABC. Tohle divadlo je nám blízké už tím, že sídlí v domě U Nováků, v němž je i slavná kavárna s kuleč-

nikovou hernou, v níž se po mnoho let odehrávaly každou neděli a později i každou sobotu největší filatelistické burzy v republice. Kdo tam někdy byl a zažil to hemžení stovek sběratelů a neuvěřitelnou atmosféru, na to jistě dodnes vzpomíná.

V sále dnešního divadla ABC v pražské Vodičkově ulici působili Werich s Voskovicem se svým Osvobozeným divadlem už od roku 1929. Po válce se sem nakrátko vrátil a napotřetí se sem Werich vrátil už sám v roce 1954. A právě tady se s ním paní Stella setkala. Tu dobu nám dnes připomínají záznamy předscén, v nichž Werich účinkoval s Horníčkem, a zaznamenané vzpomínky pamětníků, z nichž už skoro nikdo není mezi námi. Werichovu slavnou meziválečnou éru připomněla známková emise v roce 1995 (Pof. 67-9 a A87), současné vydání spojuje hlavně údobí let paděsátých a pozdějších.

„Moudrý klaun“ Jan Werich je tak trochu národním majetkem, každý zná jeho osudy a tvorbu, opakovat to by tedy bylo nošením dříví do lesa. Podívejme se proto raději na život a dílo Stelly Zázvorkové, o níž toho obecně tolik známo není, a která – jak si ukážeme – má dokonce jisté zásluhy o pražský Dům filatelie Profil!

Narodila se v umělecky založené rodině. Maminka studovala módní návrhářství a s dcerou neměla nejlepší vztahy – paní Stella vzpomínala, že se k ní matka chovala chladně, protože jí zazlívala, že po ní nezdědila šarm a krásu. Tatínek Jan Zázvorka (1884) byl architektem, žákem dalšího slavného architekta Jana Kotěry. Za Velké války jako zajatec na ruské frontě vstou-

pil do legií, s nimiž se pak na lodi Edelyn při plavbě kolem značné části světa vrátil do vlasti. Tady se mu jako architektovi dařilo, byl autorem řady významných staveb, nejznámější je jistě Památník na pražském Vítkově, pominout ale nemůžeme ani budovu ministerstva vnitra na Letné (zvanou Kachlíkárna) nebo Legiónářský dům na dnešním náměstí I. P. Pavlova.

Jeho syn Jan Zázvorka mladší (1914) byl rovněž architektem, ale filmovým, a tady se se Zázvorkovic rodinou setkávám i já. Počátkem 80. let jsem jako čerstvý zemědělský inženýr pracoval jako redaktor v Zemědělském nakladatelství, a v romantické touze věnovat se umění jsem se přihlásil na FAMU. Vzali mě na mimořádné studium na katedře dokumentárního filmu a doporučili mi, abych si pro studium řádně obstaral nějakou praxi v oboru. Znal jsem se tehdy s dr. Čálkem, šéfem produkce v Krátkém filmu (ten sídlil jen kousek od našeho nakladatelství), který se nade mnou ustrnul a vzal mě k sobě jako asistenta produkce (rozuměj - holku pro všechno). Natáčeli jsme nějaké televizní pořady jako Dva z jednoho města a podobně, ale hlavním projektem byl seriál Rozpaky kuchaře Svatopluka, jehož hlavní část se natáčela v hotelu Pupp (tehdy Moskva) v Karlových Varech. Tady jsme pak i půl roku bydleli (v Pupp! – představte si to!). Než se to ale všechno vyřídilo, strčili nás do nedalekého hotelu Golf (nebo jak se jmenoval), kousek za Poštovním dvorem. Tady nás rozdělili do bungalovů po dvou, a já byl přidělen k tomuhle tehdy už bezmála sedmdesátiletému slavnému filmovému architektovi Janu Zázvorkovi mladšímu, který byl od mne věkem vzdálen dobré dvě generace. To se ale ukázalo jen jako číslo, pan architekt totiž velkoryse přehlédl, že mu do pokoje vrazili začínající ucho, a protože kamkoli dojít bylo daleko, strávili jsme spolu pěknou řádku večerů, kdy se mnou přátelsky klábosil a já se tak dozvěděl leccos zajímavého o jeho životě a práci, o jeho rodině a samozřejmě taky o jeho sestře Stelle.

Rozhodně to musela být pozoruhodná ženská, přes neradostné, ba tragické události, které ji v životě potkaly, zachovala si kuráž a se vším se dovedla poprat. Já ji osobně neznal, i když jsem ji jako kluk koncem 60. let několikrát potkal v domě, kde žila – bydlel tam totiž jeden můj kamarád, k němuž jsem chodil na návštěvu. Bylo to v Dejvicích, ve Velvarské ulici, kousek od tehdejší Leninovy, a v tom domě bydleli samí herci a lidi kolem divadla. Není divu, postavili si ho totiž umělci z divadla ABC a paní Zázvorková v něm byla předsedkyní bytového družstva. Bydleli tu i režisér Ján Roháč s přítelkyní zpěvačkou Hanou Hegerovou, Květa Fialová, Vlastimil Hála a taky Zázvorkové kamarád, můj oblíbený malíř, herec Josef Hlinomaz (později jsem získal jeho známý obraz „Ležící císař František Josef“). To už byla Stella Zázvorková dávno rozvedená a její jediná dcera Jana mrtvá – v pouhých patnácti letech si pustila plyn v mylném přesvědčení, že maminka po představení přijde domů a včas jej vypne... Janiným otcem byl Zázvorkové kolega, herec Miloš Kopecký (po něm pak v občanském průkazu po celý život měla příjmení Kopecká, jako umělecké si však ponechala to rodné, které tak proslavila).

Zpočátku přitom všechno vypadalo tak slibně! V neradostných dobách protektorátu našli mladí adepti divadelního umění útočiště v divadélku Větrník. Kromě Zázvorkové tu působili Zdeněk Řehoř (mimořadně, celoživotní nadšený filatelista), Vlastimil Brodský, Zdeněk Dítě, Václav Lohniský, Jaroslava Adamová, Miroslav Homola a řada dalších, později známých herců. Byl to dost nepředstavitelný čas, na jedné straně hrůzy války a okupační teror, na straně druhé ve Větrníku, který působil v Topičově salonu na pražské Národní třídě, tihle mladí nadšenci hráli Mahenovu Husu na provázku nebo Brdečkovu hru Limonádový Joe...

Po válce do souboru přibyli Miroslav Horníček a Miloš Kopecký, s nímž Stella přišla do jiného stavu a v roce 1946 se vzali. Svátba to byla velkolepá, však na ni její účastníci a hosté ještě po letech vzpomínali. Herečtí kolegové dorazili v kostýmech vypůjčených z divadelního fundusu, někdo v roli mušketýra s kordem, jiný s invalidním vozíkem z Osudů dobrého vojáka Švejka – a tenhle vozík se zalíbil Kopeckému, který pak na něm vzal nevěstu přes velký kus Prahy, až do Jungmannovy ulice, do budovy Mozartea, kde tehdy divadlo Větrník sídlilo. Jak láska vzplanula, tak rychle zase uhasla a po roce přišel rozvod. Přes tenhle smutný konec jediného manželství, které čerstvá paní Kopecká uzavřela, přes tragický konec společné dcery, zůstali Zázvorková s Kopeckým přáteli, a to až do konce svých dnů.

Národ oba tyhle herce miloval, všichni si je jistě pamatujeme z dlouhé řady filmů a televizních inscenací. Spolu vytvořili nezapomenutelnou manželskou dvojici ve filmu Zítřa to roztočíme, drahoušku...! Energická Stella ve filmu účinkovala už od roku 1943, kdy hrála prodavačku ve Vávrově dramatu Šťastnou cestu. Ve Svěrákových Koljovi mi připadal poněkud přepjatý odpor její postavy maminky k ruským okupantům – ve světle současných událostí na Ukrajině jej ale naprosto chápu a sdílím. S Werichem hrála nejen v divadle, ale i ve filmu a televizi, například jejich Medvěď je dodnes nezapomenutelná podívaná!

Paní Zázvorková byla nejen úspěšná herečka, ale současně i prvotřídní kuchařka! Jako student jsem se seznámil s režisérem Jánem Roháčem, dokonce jsme

s ním a jeho rodinou byli koncem 70. let společně na dovolené v Jugoslávii, a tam nám jako skvělý společník za dlouhých večerů vyprávěl spoustu historek o divadle ABC, kde kdysi sám ještě jako student DAMU režíroval Wericha i Zázvorkovou, i o tom, jak s ní bydlel v jednom domě a jak pro své kamarády a kolegy skvěle vyvařovala. Její pečená kachna prý neměla konkurenci, a on na ni rád chodil i když už odešel od Hegerové ke své nové ženě, zpěvačce Zuzaně Burianové ze Semaforu, s níž pak bydlel v dalším „uměleckém“ domě o kousek vedle, v ulici mj. Schramma. A taky dal k lepšímu dobrou historku, jak kdysi na své chatě stojící na karlovském golfovém hřišti, kousek od vesničky s kouzelným názvem Andělská hora, pořádal pro kamarády silvestrovskou oslavu, a paní Stella tam jela z Prahy na poslední chvíli, po představení, a po cestě si na rovném úseku silnice, navíc z kopce, nedala pozor na nechráněném vlakovém přejezdu, který na silnici tvořil velký hup. Ona jej ve svém autíčku (myslím, že to byl Fiat 650) projela plnou rychlostí, auto se vzneslo do výšky a když dopadlo na všechny čtyři, ozvalo se ze zadního sedadla silné řinčení, protože všech deset lahví vína, které tam vezla, se tím nárazem beznadějně roztřískalo. Ale paní Stella nejen nezastavila, ale ani nezpomalila a statečně dojela až na místo určení, kde, když otevřela dveře, ovanul všechny hosty, kteří ji vyběhli přivítat, vinný odér tak silný, že tu noc nikdo už na víno ani nepomyslel. A tahle „vůně“ prý byla v tom autíčku cítit už napořád, tak se do něj zažrala, že ji už nikdy nepodařilo vyvětrat. A tomu místu, tomu železničnímu přejezdu, se od té doby říká Stellin skok, a já si na to vzpomněl vždycky, když jsem jím projížděl.

Jako dobrá kuchařka měla paní Stella velkou zásluhu o náš Dům filatelie Profil. Když jsme jej v roce 1993 otevřeli (bože, od té doby už uplynulo třicet let!), pracovali tam dnes už jen těžko představitelných třicet pět lidí! Všechno jsme tehdy pojali velkoryse a pro tak velký kolektiv jsme zřídili závodní kuchyň a jídelnu, v níž jsme zaměstnali kuchaře, který se přihlásil na náš inzerát. Moc jsme si ho neprověřili, což byla chyba. Hned první den připálil buchtičky se šodó, a teprve pak se ukázalo, že veškerá jeho praxe spočívala v několikaměsíční výpomoci ve školní jídelně. Jak jsme se s ním sešli, stejně rychle jsme se rozešli – a co teď. V té době u nás zrovna montovala své skvělé Tiffaniho lampy Věra Křesadlová, herečka ze Semaforu a

manželka režiséra Miloše Formana. Když viděla naše problémy, poprosila o radu svou kamarádku Stellu Zázvorkovou, zkušenou kuchařku, což se ukázalo jako skvělý krok. Paní Stella tehdy natáčela televizní pořad o vaření, tuším, že to bylo na Vlachovce, a spolu s ní tam účinkoval její přítelkyně paní Satynková. A s tou paní Stella dohodla, že to s námi zkusí. Místo připálených buchtíček nám na ukázkou připravila úžasné kuře á la bažant a pak u nás zůstala spoustu let a každý den nám vařila samá skvělá jídla! Bylo to tak úžasné, že třeba takový pan Zedník, když měl přijít s článkem do redakce, vždycky se objednal na poledne, aby si tu naši jídelnu taky trochu užil!

Na závěr ještě vysvětlím k druhé části titulku, která se váže k natáčení asi nejznámějšího kusu, v němž paní Zázvorková s Janem Werichem účinkovali. Jde od slavnou Uspořenou libru, v níž se Stella u okénka pošty domáhá informace, jestli dojde včas její dopis adresovaný do Tararingapatamu a veselí braši Werich se Sovákem, kteří si chtějí vyzvednout jednu libru (pozor – to tehdy nebyly malé peníze!), s ní tam mají drobnou rozmišku. V jejím rámci Werich pohřeší svůj klobouk a šápe se po jejím. Ten má ovšem Zázvorková improvizovaně vyplněný obrovským kusem vaty, aby jí nestínil čelo, jak si přál kameraman. To ovšem Werich nevěděl, v kameře byly poslední metry filmu, režiséri Roháč se Svitáčkem trnuli, když viděli, co se chystá, Werich ten klobouček nadzvedl a pohotově mimo scénář pronesl – ten nejní můj, já ho neměl nadívanej! A tím to zachránil, konec filmu v kameře zachrastil a bylo hotovo.

Werichovy portréty z různých životních údobí na známce jsou věrné a dobře vystižen je i v kresebné výzdobě obou FDC a v obrazu razítka. S paní Zázvorkovou je to krapet horší, tady se autorům nejlépe povedlo vyobrazení z mladých let, tedy to vpravo, pak snad i malý portrét vlevo, ale ten hlavní uprostřed mi připadá poněkud rozmazaný. V kresebné výzdobě „své“ obálky dne vydání je vyobrazena dobře, na té druhé už je to horší. Výstižný mi nepřipadá ani její portrét v razítku. Ale tak to tvůrci emise prostě viděli, na zdařlостi emise to ubírá jen málo – aršík (nebo malý přepážkový list, jak chcete) vypadá skvěle, a tak je také vytištěn.

A to tedy bylo drobné zavzpomínání na doby dávno minulé, protože když je nezachytíme my pamětníci, nebo alespoň my přihlížející, beznadějně se ztratí v toku času...
FB

